

Tankar om planteringar

- Växter
- Användning
- Förberedelser
- Skötsel

+

Svaren på några vanliga frågor

+

Några möjliga besöksmål

Mona Holmberg
Holmberg & Strindberg
Trädgårdskonsulter AB

Göteborgs botaniska trädgård

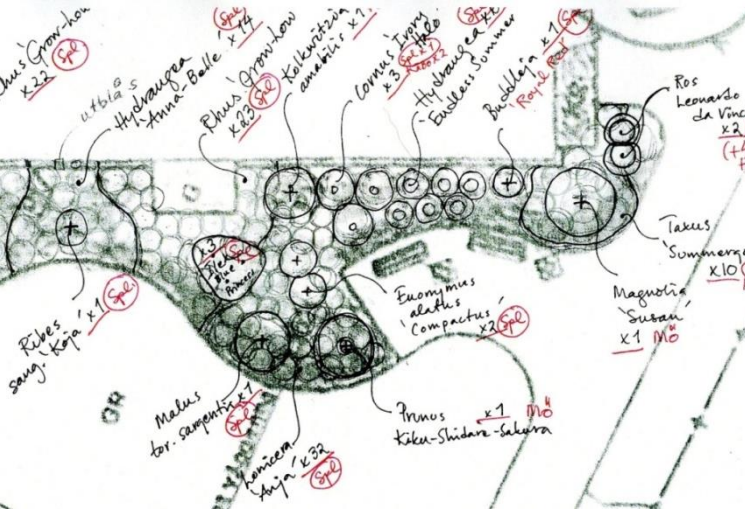

Bostadsgårdar för allmännyttan

Holmberg & Strindberg AB:
 Kollar förutsättningar
 Ritar planteringar
 Beställer växter
 Placerar ut växterna
 Följer upp

+
 Håller kurser för personal
 +
 Undervisar på trädgårdsutbildningar

Rapport från översyn av planteringar
 Plats: Linné Landstygghuset
 Tid: 28 maj 09
 Närvarande: Ulf, Mona Ull Hevén

Mängd	Skots	Kommentar
Mängd thuyas:	0 1 2 3 4 5	hampelstjppeln, vitgöl, mjökstasi, duster
Mängd aggressiv rotgräs:	0 1 2 3 4 5	brännnäska, tussilago
Mängd stationärt rotgräs:	0 1 2 3 4 5	maekose
Färdigt:	[ ]	Stä, OK, dålig
Kompletteringsbehov:	0 1 2 3 4 5	

Övrigt: Inghänsklék klippa Hälla Maciwa i schack. Sätta lägra narcissar (Tialla) och lila eller rosa schackar.

Vilka typer av växter finns?

- *Träd*
- *Buskar*
- *Perenner*
- *Lökväxter*

Växterna i en plantering kan ha olika roller

Träd + marktäckande buske

bergkörsbär
Prunus sargentii

hybridsnöbär
Symphoricarpos 'Arvid'

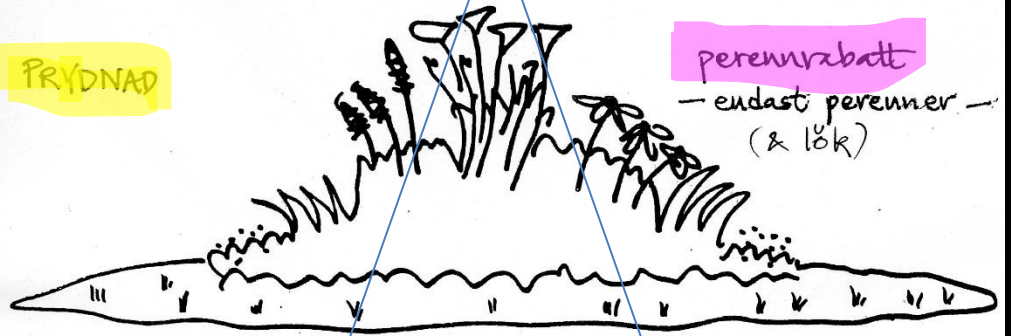

Olika typer av planteringar

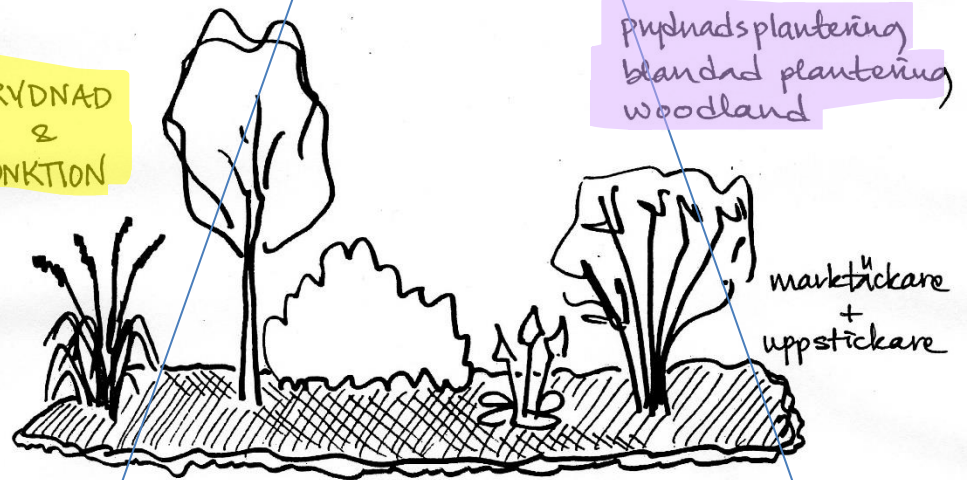

Olika användningsområden för perenner

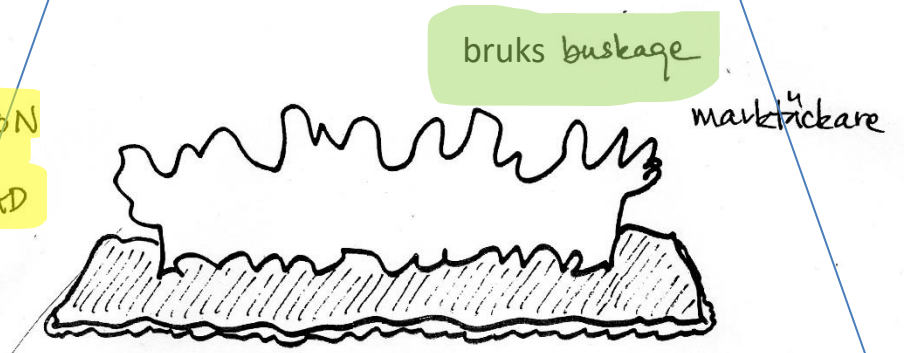
PRYDNAD

PRYDNAD
&
FUNKTION

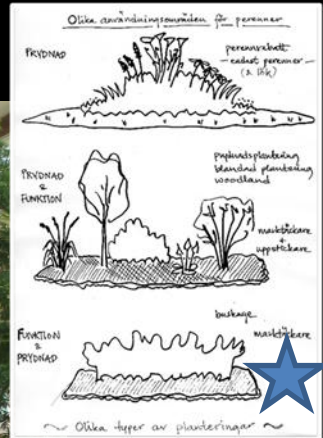
FUNKTION
&
PRYDNAD

~ Olika typer av planteringar ~

Flerstamigt träd + marktäckande perenn

Prunus 'Pink Perfection' –japanskt prydnadskörbär
Geranium macrorrhizum – flocknäva
(håller gräsmattan ute)

Påsk-/Pingstlilja

Solitärbuske (bambu) + grupp med uppstickande perenn + marktäckande perenn

Fargesia murielae 'Jumbo' – bergbambu
Hosta 'Krossa Regal' - funkia
Geranium macrorrhizum - flocknäva

Tripp – trapp – trull – rabatt:

Pelarkörsbär - *Prunus 'Amanogava'*

Vidjehortensia - *Hydrangea 'Annabelle'*

Ölandsok - *Dasiphora (Potentilla) fruticosa 'Pink Beauty'*

Jättedaggkåpa - *Alchemilla mollis*

Magnolia 'Galaxy' – rosenmagnolia
Spiraea japonica 'Firelight' – praktspirea

Syringa x prestoniae 'Ellinor' – prestonsyrén
Spiraea japonica 'Magic Carpet' – praktspirea

Buskar med färgade blad

Spiraea japonica 'Goldmound' – praktspirea

NORRSIDA

Thuja
'Smaragd'

Azalea o Rhododendron
och Hortensia

Bambu
'Simba'

dvärgastilbe

liten flocknäva

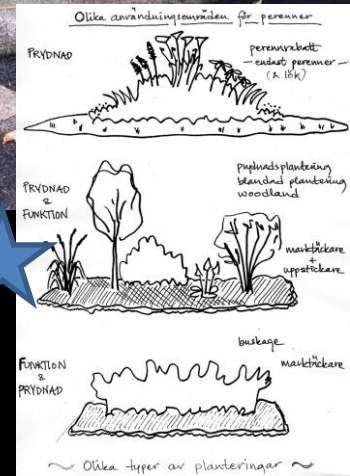
Geranium x cantabrigiense 'Karmina'

träjon

skogsaster

julros

Bergenia

SYDVÄSTSIDA

dvärgsyren 'Palibin'

miskantusgräs
'Flamingo'

Kärleksört 'Herbstfreude'

Oktoberaster 'Early Blue'

Solhatt 'Alba'

ulleternell

låg nepeta
Nepeta 'Superba Buhl'

BLANDAD PLANTERING
Bergenia, julros, kaukasisk förgätmigej,
lungört med narcisser och tulpaner

Några växter man inte vill vara utan

Magnolia

- här sorten 'Leonard Messel'

Rhododendron

- här sorten 'Vater Böhlje'

Azalea

- här Rhododendron albrechtii

Lök:

Vit kejsartulpan

Tulipa fosteriana 'Purissima'

+

Orkidénarciss

Narcissus 'Thalia'

Kaukasisk förgätmigej

Brunnera macrophylla

Sorten 'Jack Frost'

Förbättra befintlig jord med:

- Organiskt material
- Ev. grus/grov sand

Köpa jord till nya rabatter:

- Hasselfors Frilandsjord

Obs! Köp inte roto gräs!

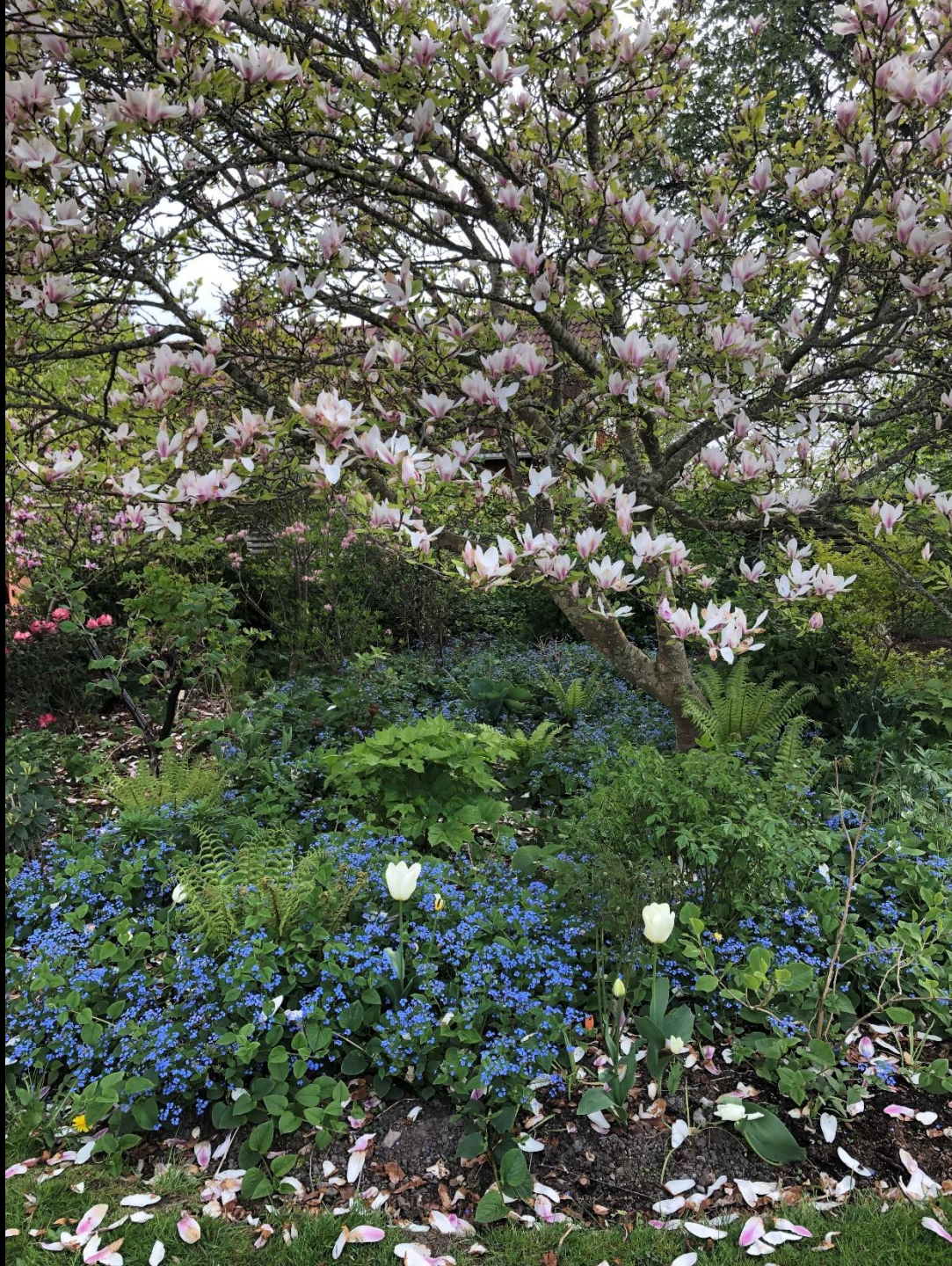

Magnolia x soulangeana – praktmagnolia
Brunnera macrophylla – kaukasisk förgätmigej

Början maj

Mitten maj

Dryopteris crassirhizoma – tjockbräken
Actaea pachypoda 'Silverleaf' – vit trolldruva

Början juni

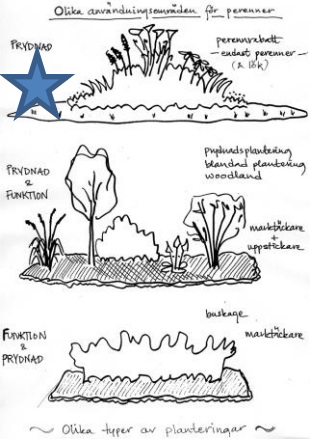

Lilium 'Pink Flight' – asiatisk lilja
Actaea (Cimicifuga) racemosa - läkesilverax

Juli-augusti

PERENNRABATT

Gullstav - *Ligularia stenocephala* 'The Rocket'
Dagöga - *Heliopsis* 'Goldgefieder'
Fackelblomster
- *Lythrum virgatum* 'Dropmore Purple'
Trädgårdsnäva - *Geranium* 'Patricia'

Solbrud - *Helenium* 'Moerheim Beauty'
Plymastilbe
- *Astilbe chin. taquetii* 'Purpurlanze'
Daglilja - *Hemerocallis* 'Sammy Russel'
Flocknäva - *Geranium macrorrhizum*

Bergenia

Alchemilla mollis - jättedaggkäpa

Viktigt med bra kantväxter

PERENNRABATT

Höstflox - *Phlox pan.* 'Amethyst'

Höstflox - *Phlox pan.* 'Blue Paradise'

Astilbe - *Astilbe* 'Amethyst'

Skuggviolruta

- *Thalictrum rochebrunianum*

Tuvrör - *Calamagrostis* 'Karl Foerster'

Kantnepeta - *Nepeta* 'Walkers Low'

(-inte såg låg som det låter, 40-60cm)

juni/juli

augusti/september

Paeonia lactiflora – luktpion
Alchemilla mollis - jättedaggkåpa

Succession – blomning i tur och ordning

Molinia arundinacea 'Transparent' - jättetåtel
Gypsophila repens 'Rosenschleier' - rosenlöja

Thalictrum flavum glaucum - daggruta
T. rochebrunianum - skuggviolruta

Juni-Juli

Hosta 'Sagae' - funkia
Alchemilla mollis - jättedaggkåpa

Perennrabatt vid
Dr. Fries Torg

Maj

Gillenia trifoliata
- trebladsspira

Paeonia lactiflora 'Bowl of Beauty'
- luktpion

Juni

Actaea
(*Cimicifuga*)
'Brunette'
höstsilverax

Hemerocallis
'Bela Lugosi'
daglilja

Juli

Veronicastrum virginicum 'Lavendelturm' - kransveronika

Hemerocallis 'Final Touch'
- daglilja

Lythrum salicaria 'Blush'
- fackelblomster

Astilbe chinensis 'Alive & Kicking'
- astilbe

Juli-Aug.

Aug. –Sept.

Anemone tomentosa 'Robustissima'
höstanemon

Actaea (Cimicifuga) simplex 'Brunette'
silverax

Chelone obliqua
sköldpaddsort

Linnéparken i Haga, Göteborg
(högst upp på Kaponjärgatan)

Miscanthus 'Malepartus' - miskantusgräs
Eupatorium 'Purple Bush' - rosenflockel
Echinacea purp. 'Magnus' - solhatt

sept.

Sedum 'Herbstfreude' - kärleksört
Bergenia 'Vinterglöd' - hjärtbergenia

juli-aug.

Perenn-
rabatt

maj

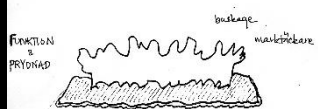
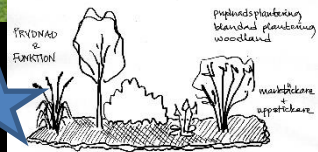
okt.-nov.

MINIPARK H&S – Gästplantering i Enköping 8x8 m

Olika användningsområden för perenner

Olika typer av planteringsgräv

VÄXTRUM I LERUM

Tingshusparken

Rosenflockel 'Purple Bush'

Tuvrör 'Karl Foerster'

Fackelblomster 'Dropmore Purple'

Lukt pion 'Karl Rosenfield'

Kronnäva

c/c-avstånd:

35 cm – vanligast

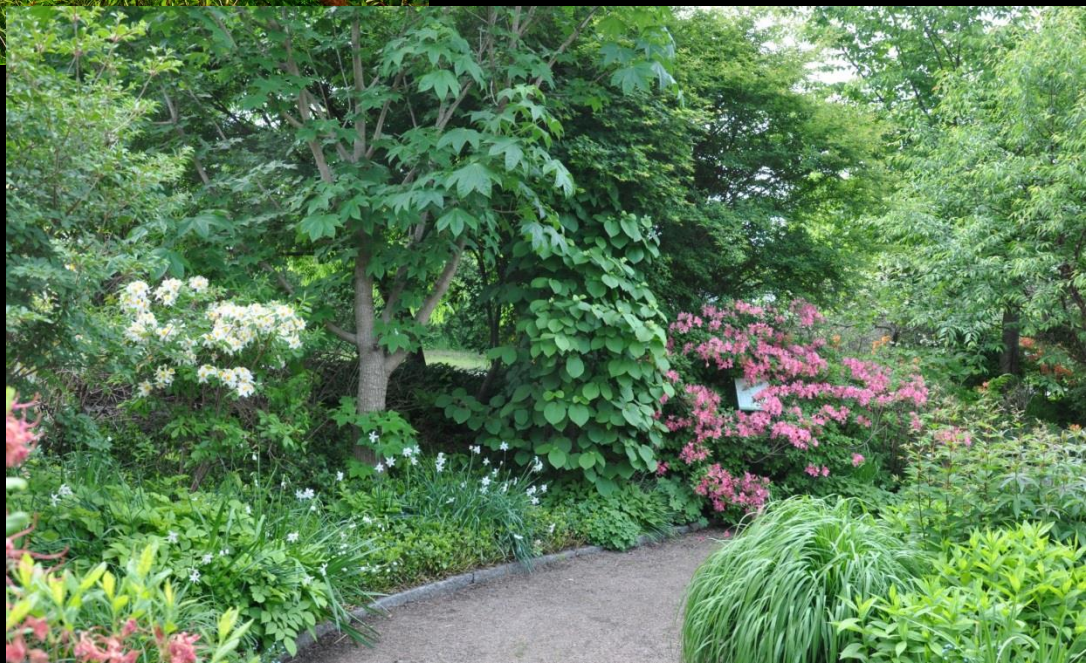
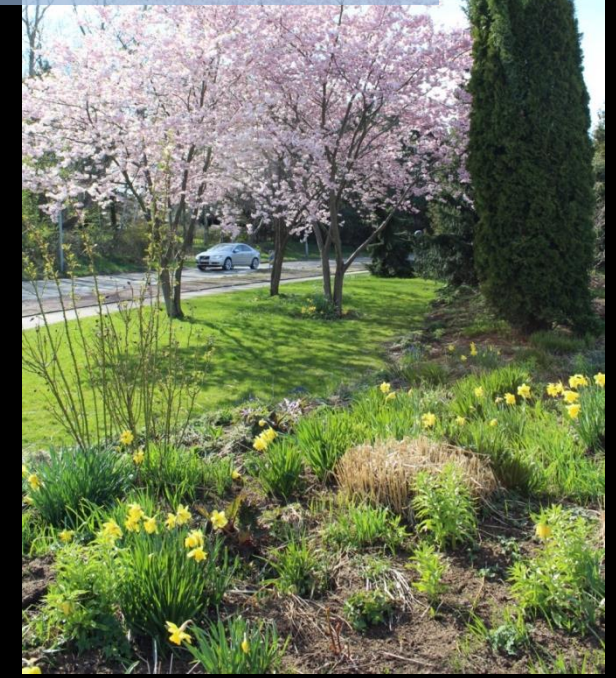
25 cm – för mindre växter tex i kanten här

Räkna alltså ca 10 plantor/kvm

”Världens Park”, Wadköpingsgatan, Hisings Backa (BostadsAB Poseidon anlagd 2002)

Göteborgs stads bostads AB
"The Place"
Bostadsgård vid Heden
(Sten Sturegatan 20)

Planterad: april –maj 2020

Foto: augusti 2020

Foto: maj 2021

Foto: augusti 2021

Kastalaparken
Kungälv
Planterat: 2015

7 olika sorters
japanska prydnadskörsbär
och
21 olika sorters
magnolior

Perennrabatter i Kastalaparken

25
april

Narcissus
'Jetfire'
'Peeping Tom'
och
hyacinter

Tulipa
'Orange Emperor'
och
darwintulpaner

Allium
'Globemaster'

11
maj

7
juni

Kärrtörel
Euphorbia palustris
21 maj

Luktpion
Paeonia lactiflora 'White Wings'
10 juni

Kastalaparken
Kungälv

Vad behöver en växt?

- Vatten
- Näring (kväve)
- Ljus
- Luft (även i jorden)
- Värme

En fick ingen gödsel...

Rabatterna planterades samma dag
och fotograferades samma dag

Varudeklaration

Kväve (N)	4.0%
Fosfor (P)	1,5 %
Kalium (K)	2.0%
Magnesium (Mg)	0,5%

Produktfakta:

Mullhalt av torrsubstans	ca 85 %
Torrsubstans ca	82 %
0,7 kg hönsgödsel är ca 1 liter.	

Marknadsförs i Sverige av: Econova Garden, Box 90, 616 21 Åby

Hönsgödsel

Konstgödsel

...mikrosta...
 ...en vielä kerran loppukesällä, 2 kg/100 m².
 ...nnostelu: 1 kg jauhetta antaa noin 1,1 litraa
 ...almista lannoitetta.

Innehållsdeklaration / Innholdsdeklarasjon / Tuoteseleoste:

Mineralgödsel / Mineralgødning /
 Mineralgjødsel / Mineraalilannoite ca 13,5 kg

Växtnäring i vikt-% / Plantenæring i vekt-%
 Kasvinravinnetta, paino-%

N	20,0%	P	2,2%
Ammoniumkväve /		K	8,3%
Ammoniumnitrogen /		S	10,0%
Ammoniumtypeä	9,8%	Mg	1,0%
Nitratkväve /		Fe	0,03%
Nitratnitrogen /		B	
Nitrattypeä	3,2%	Klorfritt	
Urea	0,4%		
Metylenurea	6,6%		

Indholdsdeklaration DK

NPK-gødning 20-2-8 m. S, Mg, Fe og B

Totalt välstof (N)	20,0%	Vandopløseligt kalium (K)	8,3%
Nitratvälstof (N)	3,2%	Vandopløseligt svovl (S)	10,0%
Ammoniumkvælstof (N)	9,8%	Total magnesium (Mg)	1,0%
Urea	0,4%	Vandopløseligt	0,25%
Metylenurea	6,6%	magnesium (Mg)	1,0%
Citratopløseligt fosfor (P)	2,2%	Total jern (Fe)	0,03%
Vandopløseligt fosfor (P)	2,0%	Total bor (B)	

Producerat av:
 Econova Garden

www.econova.se
 www.weibulls.com

Box 90, 616 21 Åby

Nedklippning
Gödning (här med hönskött)

Mulchning – lägga organiskt material på ytan
(här med Hasselfors R-dress)

Skötsel av perenner		
1	Nedklippning mars-april	Gäller mest högre perenner. Städa inte för noggrant. Låt gärna gamla löv och mindre pinnar/stjälkar ligga kvar. De döjs snart av den nya grönskan och blir till jord.
2	Gödsling mars-april	Gödsla helst i samband med tidig vårrensning. Gödslet får då jordkontakt och verkar bättre. Mängd: 3 nävar Höns gödsel (N=4%) ELLER 1 näve NPK (N=12%) ELLER 2 nävar Chrysan (N=8%) per kvm till kraftiga perenner. Halva dosen till svagväxande. (Marktäckande perenner gödslas om de sett svaga ut året innan.)
3	Ogräsrensning hela året men viktigast mars-maj	Börja så fort tjälen släpper. Gräv upp rotogräsen med spade/grävgrep. Rensa bort fröogräsen med tex planteringsspade. Obs! Vid torr väder räcker det att oroa nygrodda småplantor så de förlorar jordkontakten. Då torkar de och dör. Fortsätt rensa tills tjälen kommer. Viktigast är att rensa innan frösättning!
4	Mulchning april	Lägg ett lager mullrik ogräsfri jord på rabattens yta för att jorden ska få/behålla en bra struktur. Mängd och hur ofta beror på typen av perenner. Minst 2-3 cm tjocklek varje år till kraftiga perenner. Något tunnare och kanske bara vartannat år till mindre näringskrävande växter. Marktäckande växter, som inte behöver klippas ner, mulchas bara vid behov.
5	Löpande skötsel mars-november	Kontrollera varje plantering minst varannan vecka. Rensa bort alla ogräsplantor som blommar och/eller ska till att fröa. Se vidare 14-minuters metoden. Fortsätt att gräva bort eventuella rotogräs. Vattna vid långvarig torka. Kompletteringsgödsla ev. vid midsommartid. Mängd som ovan.

Några vanliga frågor...

Vad gör jag med lökblasten?
Ska jag knyta ihop bladen?

Narcisser =
Påsk- och Pingstiljor

De flesta
kommer tillbaka i många år

Välj storlek efter omgivning

Allium 'Globemaster'
steril

Boll-lök

Kirgislök
Allium aflatunense
och a. 'Purple Sensation'
(frösår sig)

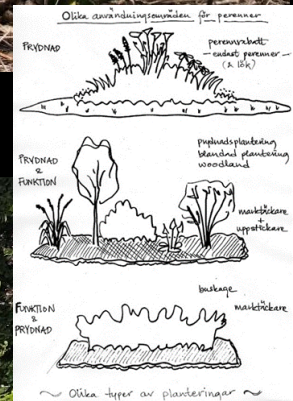

Lilja, okänd
Daglilja - Hemerocallis 'August Orange'

Bostadsgård i centrala Göteborg

'Februari Gold'

'Ice Follies'

'Jetfire'

'Actaea'

'Peeping Tom'

Narcisser i gräsmattan

Scilla och Vårstjärna
i gräsmattan

Prästkrage 'Majdrottning'
döljer nedvissnande lökblad

Lysimachia punctata—praktlysing

Saponaria officinalis
såpnejlika

Jag tycker om
Torpväxter/Mormorsväxter

Men de växer som ogräs
Vad göra?

Rotspridare

Svåra att kombinera med andra perenner

Matteuccia struthiopteris—strutbräken

Perenner som sprider sig kan passa ibland...

Helianthus rigidus 'Miss Mellish' - präriesolros
Artemisia ludoviciana 'Silver Queen' - vitmalört
Anaphalis margaritacea - pärlaternell
Aster macrophyllus 'Twilight' - storbladig aster

Mossflox – *Phlox subulata*

Varför blommar min trädgård
som mest på våren?

Rhododendron 'Saint Merryn' – alpros
och Narcissus 'Thalia Gold'

Vissa perenner grönskar sent på våren

Kärrtörel
Euphorbia palustris

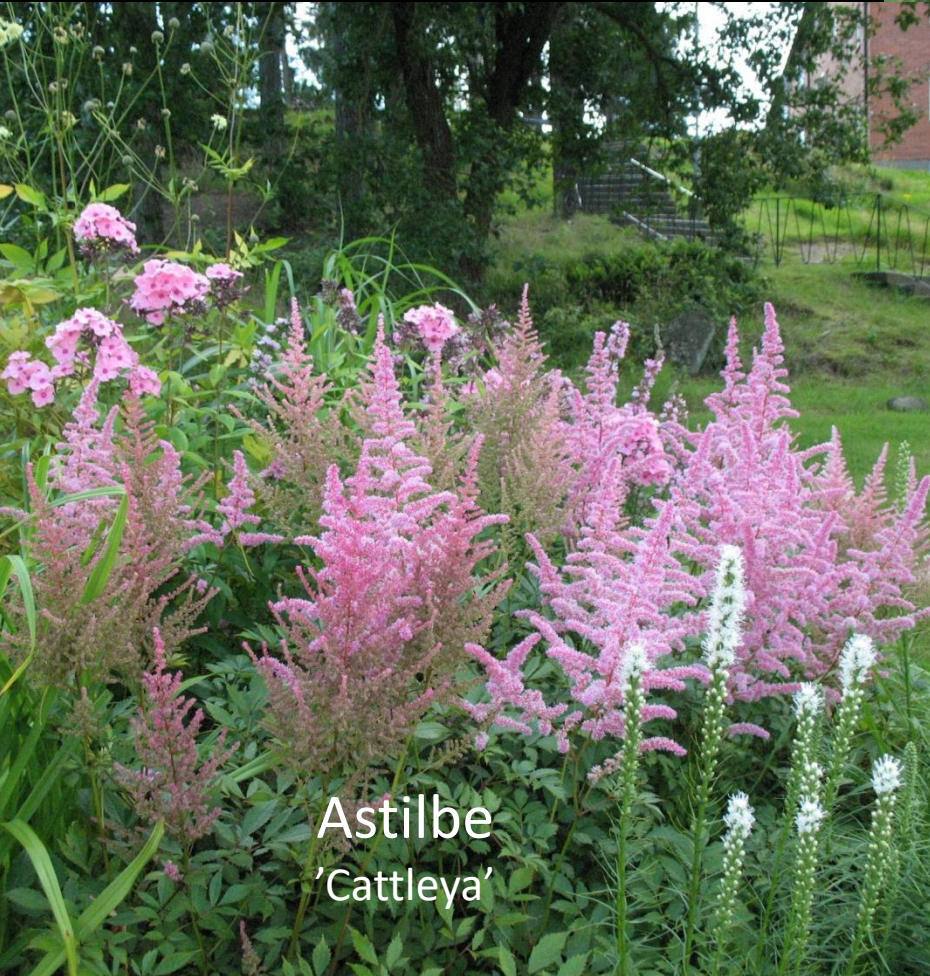
(15 maj)

Rosenflockel
Eupatorium

OCKSÅ SENA ATT GRÖNSKA

Astilbe
'Cattleya'

Funkia - Hosta 'Halcyon'

Stormhatt (tidig)
och Astilbe

Trädgårdsnäva

Geranium 'Rozanne'

Blommar hela sommaren men grönskar sent

Här mellanplanterad
med balkansippa 'White Splendor'

Var sjutton kommer alla ogräsen ifrån?

Våtarv – ettårigt ogräs
1 rejäl planta – 10.000 frön

Magnolia 'Susan'

Vad behöver en växt?

- Vatten
- Näring
- Ljus
- Luft (även i jorden)
- Värme

Idegran

Nätnäva

'Philippe Vapelle'

Gullgröna Waldsteinia

Underlätta skötseln – fyll planteringarna!

Låt inte ogräsen gå i frö

Masthuggstorget, Göteborg
Gbg:s kommun

Ogräsrensning med "14-minutersmetoden"

=

Liten insats ofta

14-minuters- metoden

Sätt av 14 minuter per rabatt varje vecka!
Bestäm ett klockslag och en veckodag som passar just dig.

Exempel: Varje onsdag kl 9.30 tar du din runda till samtliga rabatter. Koncentrera dig i första hand på att rensa bort ogräs som skall till att fröa och ogräs som förfular rabatten.

Med 14-minutersmetoden får du en bra överblick över rabattens skick. Då upptäcker du tidigt när en grundligare punktinsats behövs.

Kungälv

Praktisk tillämpning av 14-minutersmetoden

Planteringar,checklista	Minuter
Lilla Maxi torg	5
Maxi	5
Egnahemsgatan	5
Nytorget trägen	10
Nytorget statyn	5
Nytorget, perennkrukor	5
Nytorget träden	2
Woodlandet	30
Västra parken stubben	5
Västra parken under trädgrupperna	5
Västra parken, kyrkomuren	5
Västra parken under trädet	5
Västra parken vid rondellen	5
Vid Swedbank	5
Grusplanteringen	5
Krabbetornet	10
Lilla Krabbetornet	2
Statshuset	15
Rådmansparken	30
Hjärtat	5
Ballerinan	20
Krukrondelen bakom soffan	5
Trädgårdsgatan	15
Trädgårdsgatan nedre	5
Båtsmansgårde	5
Kexenplanteringen	30
Strandparken, Spireor	5
Strandparken	50
Fars Hatt parkering	5
Fars Hatt	10
Högebro	2
Vita Villan	5
Sumphålan	5
Halvmånen	5
Berget	2
Hostorna Vandrarhemmet	2
Museumet	5
Välkomstplanteringen	5
Tennishallens parkering	10

Ankedammen	5
Oasen	2
Resecentrum	120
Sopsugen	40
Kompisplatsen	5
Kastalaparken	60
Nordmannatorget	5
Kungälvsparken	5
Ranrikegården	10
Fridhemsullen	5
Trio G	5
Byggmästaregatan	10
Filaregatan	15
YTTERBY	
Återvinningen Ytterby	5
Ytterby Station	5
Ytterby Torg	5
Ytterbyhemmet	5
ytterbytorg, perennurnor	5
Magasinstorget	10
MARSTRAND	
Danske sten	5
Ringplan	5
Stadsparken Marstrand	5
"Silverpoppeln"	5
Paradisparken	20
KODE	
Kode station	5
DISERÖD	
Ekhaga	5

Kirskål/kers – flerårigt ogräs med utlöpare
inte djupare än 40cm

Se den som en bra marktäckare innan det är dags att göra om rabatten
Men ta bort blommorna!

Träd och buskar
får aldrig planteras för djupt
De ska stå lika djupt som
de stod i plantskolan

Undantag! Rosor
Förädlingsstället 10-15 cm under jordytan

Schersmin/Doftschersmin
Philadelphus

GRENVERK

Magnolia
'Merril'

Philadelphus coronarius
"skräpbuske"

Magnolia
fin grenstruktur

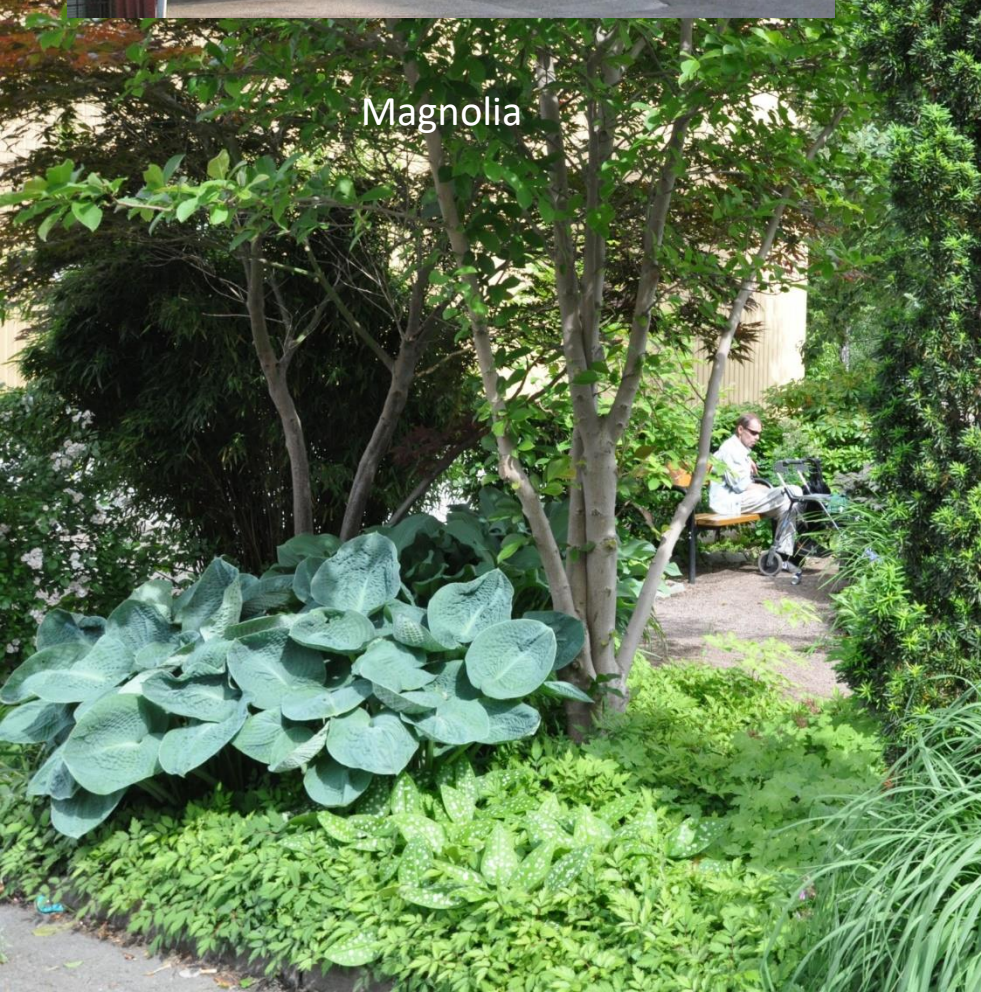

Häggmispel

En

Magnolia

Stamma upp
Klippa bort smågrenar
längs stammarna

Trollhassel
Hamamelis

Fin grenstruktur
går att stamma upp

Kejsarolvon
Viburnum x bodnantense 'Dawn'/'Charles Lamont'

Vipphortensia
Hydrangea paniculata

Japansk lönn
Acer palmatum mfl

Körbärsbenved - *Euonymus planipes*

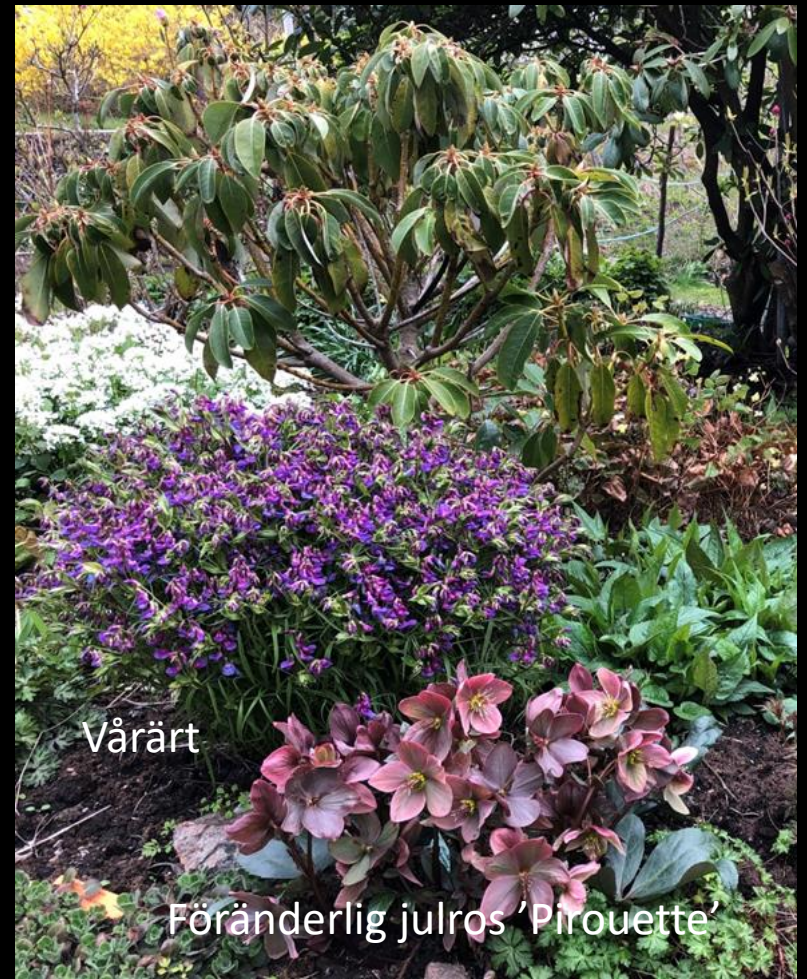
Pärlrönn - *Sorbus frutescens/koehneana*

Glasbär/Glaspärlebuske - *Callicarpa bodinieri* var. *Giraldui*

Woodland av uppstammade rododendron

Vårärt

Föränderlig julros 'Pirouette'

Amsonia 'Blue Ice'

Amsonia ciliata/tabernaemontana
Iris sibirica 'Caesars Brother' - strandiris

Några nyare växter

Amsonia hubrichtii
höstfärg

P-HUS, Skånegatan, Göteborg (P-bolaget)

aug. – sept.

Kalimeris incisa 'Madiva'
(ska heta Aster igen)

För en allt längre höst

sept. – okt. – nov.

Oktoberstormhatt
Aconitum carmichaelii 'Arendsii'

Hjærtaster/Höstaster
Symphyotrichum (Aster) 'Little Carlow'

Aster 'JS Barts Blue Beauty'

Glöm inte det städsegröna

Häck av
idegran 'Hillii'

Pelartuja 'Smaragd'
Klippt buxbom

'Giganteus'

'Altweibersommer'

'Zebrinus'

'Malepartus'

'Yaku Jima'

'Morninglight'

Miscanthus sinensis - miskantusgräs

Vipporna står fint
till långt in på våren